

ANETA SUCHOŃ

Uwagi na tle projektu ustawy o spółdzielniach rolników

1. Uwagi wprowadzające

Od kilku lat podejmowane są próby uchwalenia nowych przepisów dotyczących spółdzielni zarówno w odniesieniu do zasad ogólnych, jak i do wybranych branż, np. spółdzielni rolników. Działania te mają już pewną historię, o czym świadczą projekty aktów prawnych¹. Żaden z nich nie stał się jednak obowiązującym prawem. W obecnej kadencji Sejmu, pod koniec marca 2017 r., złożony został kolejny projekt o spółdzielniach rolników, który jest przedmiotem niniejszego artykułu². Zawarty w nim postulat dotyczący wprowadzenia odrębnych regulacji prawnych poświęconych spółdzielniom rolników nie tylko nie stracił na aktualności, ale – z uwagi na zmiany społeczno-gospodarcze – nawet zyskał na znaczeniu. Należy bowiem podkreślić, że stopień zorganizowania polskich rolników jest nadal zbyt niski. Co praw-

¹ Np. projekt ustawy Prawo spółdzielcze przygotowany przez zespół ekspertów powołany przez Prezydenta RP A. Kwaśniewskiego (wrzesień 2004); projekt ustawy przygotowany przez Komisję Nadzwyczajną Sejmową IV kadencji (2005). Na przykład w 2012 złożono do Sejmu RP kilka projektów ustaw z zakresu prawa spółdzielczego, a w styczniu 2013 powołano komisję nadzwyczajną do ich rozpatrzenia. Prace tej komisji dotyczyły tylko części ogólnej ustawy, ale nie została ona uchwalona. Natomiast jeżeli chodzi o spółdzielnie rolnicze, warto wspomnieć o projekcie PSL z 2004 r., którego głównym pomysłodawcą był S. Kalemba. Był to projekt ustawy o spółdzielniach rolniczych, ale przepisy odnosiły się tylko do spółdzielni rolników. Wprowadzenie takich spółdzielni do naszego systemu prawnego zostało także zaproponowane w 2012 r. przez Prawo i Sprawiedliwość w przedłożonym do Sejmu projekcie (Poselski projekt ustawy o spółdzielniach: <https://krdp.pl/files/aktyprawne/241.pdf> [dostęp: 01.08.2017]), ustawa nie została jednak uchwalona.

² Rządowy projekt ustawy o spółdzielniach rolników. Druk sejmowy numer 1425, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1425> [dostęp: 01.06.2017].

da, dzięki tworzeniu grup producentów rolnych, nastąpiła poprawa w tym zakresie, ale odnotować należy także likwidację niektórych wspomnianych podmiotów.

Warto zwrócić uwagę, że zarówno podczas prac w Komisji Rolnictwa, jak i posiedzenia Sejmu przedstawiciele wszystkich partii politycznych podkreślali znaczenie spółdzielczości w rozwoju rolnictwa³. Także Biuro Sądu Najwyższego na początku opinii stwierdziło, że „wartości i zasady, związane z ruchem spółdzielczym, skłaniają do pozytywnej reakcji na inicjatywy, w tym legislacyjne, zmierzające do tworzenia podstaw dla rozwoju tego ruchu i zakładania nowych spółdzielni”⁴. Jednocześnie jednak do projektu zgłoszone zostały dość liczne uwagi, chociażby podczas debaty publicznej, posiedzenia Komisji Rolnictwa w maju 2017 r., w opinii Sądu Najwyższego czy Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej⁵.

Artykuł stanowi głos w dyskusji na temat potrzeby uchwalenia oraz kształtu przyszłych regulacji szczególnych dotyczących spółdzielni rolników. W tym celu warto wyjść od założeń, które legły u podstaw opracowania projektu, a następnie ustalić, czy potrzebna jest odrębna ustawa o spółdzielniach rolników oraz dokonać oceny regulacji prawnych związanych z zakładaniem i funkcjonowaniem spółdzielni rolników zawartych w owym projekcie.

2. Odrębne przepisy o spółdzielniach rolników

W Polsce nie ma obecnie odrębnej szczególnej ustawy dotyczącej spółdzielni rolników czy szerzej – rolniczych. Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze⁶, ale odnotować należy regulacje pośrednio wpływające na organizowanie i funkcjonowanie spółdzielni⁷. W Polsce na powierzchni około 230 tys. ha użytków rolnych prowadzi

³ Kancelaria Sejmu. Biuro Komisji Sejmowych, Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (nr 135) z 6 kwietnia 2017 r. <http://orka.sejm.gov.pl/zapisy8.nsf/0/BBFEA37A037CC01DC12580FF004ABE99/%24File/0177708.pdf> [dostęp: 01.06.2017].

⁴ Uwagi Sądu Najwyższego do rządowego projektu ustawy o spółdzielniach rolników. Druk sejmowy numer 1425, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/96E032C5372E5367C125811E00490263/%24File/1425-003.pdf> [dostęp: 01.06.2017].

⁵ Uwagi Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej do rządowego projektu ustawy o spółdzielniach rolników. Druk sejmowy numer 1425, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/056DAC7807A2053AC12580FE0049EF7F/%24File/1425-001.pdf> [dostęp: 01.06.2017].

⁶ T.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 21 ze zm.

⁷ Np. ustawa z 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach (Dz.U. z 2000 r. nr 88 poz. 983 ze zm.), ustawa z 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych

obecnie działalność rolniczą niespełna 700 rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Gospodarstwo rolne prowadzą także niektóre spółdzielnie kółek rolniczych, których obecnie jest około 500. Ich głównym zadaniem jest świadczenie usług w środowisku wiejskim⁸. W ostatnich latach na terenach wiejskich zaobserwować można powstawanie spółdzielni socjalnych. Obecnie zarejestrowanych jest w Polsce łącznie ponad 1500 tego typu podmiotów⁹. Niektóre z nich prowadzą działalność rolniczą¹⁰.

Jeśli chodzi o grupy producentów rolnych, to funkcjonuje ich ponad 1090, podczas gdy w 2015 r. działało 1308 takich podmiotów (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 56,2%, spółdzielni – 41,1%)¹¹. Wspomnieć także warto o wstępnie uznanych grupach oraz uznanych organizacjach producentów owoców i warzyw, prowadzonych w formie spółdzielni. Jeżeli chodzi o spółdzielnie mleczarskie, to w 2007 r. działało 188 takich podmiotów¹². Odnotować należy spółdzielnie zajmujące się przetwórstwem innym niż mleko, np. spółdzielnie „Samopomoc Chłopska”.

Biorąc pod uwagę dużą niepewność finansową producentów rolnych (choćby stosunkowo wysokie koszty związane z prowadzeniem działalności rolniczej, zmiany cen na produkty rolne, wpływ warunków atmosferycznych), szczególnie ważne jest wspólne działanie rolników, pozwalające na obniżenie kosztów produkcji rolniczej, uzyskanie wyższych kwot za produkty rolne i zwiększenie ich konkurencyjności na rynku. Współpraca jest potrzebna na różnych etapach prowadzenia działalności rolniczej – począwszy od zakupu środków produkcji poprzez korzystanie z maszyn rolniczych, sprzedaż pło-
nów, doradztwo, po przetwórstwo. Zrzeszenia rolnicze mają decydujące znaczenie w reprezentowaniu interesów rolników na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym. Dlatego ta problematyka jest szczególnie istotna w obecnej

(Dz. U. 2006 nr 94, poz. 651 ze zm.), ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1037 ze zm.), ustawa z 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.), ustawa z 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2052 ze zm.), ustawy związane z podatkami, rynkami rolnymi czy akty prawa unijnego.

⁸ Zob. <http://krs.org.pl> [dostęp: 14.03.2017].

⁹ Zob. Katalog spółdzielni socjalnych wg KRS <http://ozrss.pl/spoldzielnie-socjalne/katalog/> [dostęp: 14.10.2015].

¹⁰ Np. spółdzielnia „Świt” ze wsi Chudobczyce prowadzi hodowlę roślin i zwierząt, z kolei spółdzielnia socjalna z Marszewa i „Eko-Farma” z Władysławowa zajmują się prowadzeniem działalności w zakresie rolnictwa ekologicznego.

¹¹ Zob. Grupy producentów rolnych, <http://ksow.pl/grupy-producentow-rolnych/wartowiedziec.html> [dostęp: 11.05.2015].

¹² Zob. <http://krs.org.pl>, [dostęp: 11.05.2015].

sytuacji. Jak wskazano, działa co prawda ponad tysiąc grup producentów rolnych, ale nie są to z reguły podmioty trwałe. Stopień zorganizowania polskich rolników jest nadal niski i wynosi ok. 15%. Według danych statystycznych w państwach Unii Europejskiej funkcjonuje około 22 tys. spółdzielni rolniczych, a całkowity ich obrót przekracza 347 mld euro. Mają więcej niż 50% udziału w dostawach środków do produkcji rolniczej, a ponad 60% w skupie, przetwórstwie i marketingu produktów rolnych¹³.

Odnosząc się do projektu ustawy o spółdzielniach rolników, który został złożony w Sejmie 22 marca 2017 r. jako druk nr 1425, warto rozpocząć od uzasadnienia, w którym zaznaczono, że „celem jest opracowanie przepisów, które w sposób kompleksowy będą regulowały zasady i sposób funkcjonowania spółdzielni *stricto* rolniczych, przez stworzenie zachęt do powoływania przez rolników tego typu podmiotów, a także lepszych warunków ekonomicznych do prowadzenia przez nich działalności. Zachęty, o których mowa, to w szczególności wyłączenie podmiotów, które uzyskały status spółdzielni rolników, z określonych obowiązków fiskalnych”. W projekcie wskazano, że „sposobem na wzmacnianie pozycji na rynku oraz niwelowanie zagrożeń, jakie przynosi coraz bardziej wymagający rynek, jest tworzenie przez rolników wspólnych struktur gospodarczych, w szczególności w formie spółdzielni. Należy bowiem zaznaczyć, że spółdzielczość wyrosła z potrzeby samoobrony ekonomicznie słabszych grup społecznych. Stąd zasady, jakimi się kieruje, zawsze stawiały i stawiają człowieka przed kapitałem”¹⁴.

Pod względem legislacyjnym postulat wprowadzenia nowego modelu spółdzielni rolników czy rolniczych może być zrealizowany w różnoraki sposób. W tym miejscu rozważyć należy dwie możliwości. Pierwsza polegałaby na uregulowaniu całej problematyki spółdzielni, w tym rolników i, szerzej, rolniczych, w jednej ustawie spółdzielczej. Wtedy zachowany zostałby podobny podział – część ogólna odnosząca się do wszystkich spółdzielni i część szczególna dotycząca spółdzielni rolniczych. Zasadne wydaje się zwrócenie uwagi na to, że zakres spraw związanych ze spółdzielczością jest szeroki, a to oznacza, że regulacja

¹³ W poprzednim sprawozdaniu COGECA podano 38 tys. spółdzielni, a taka zmiana spowodowana jest wyłączeniem z tej liczby francuskich CUMA oraz redukcją liczby spółdzielni w Grecji z uwagi na zmiany przepisów o rejestracji, a także konsolidacją spółdzielni. Tak: COGECA, *Development of Agricultural Cooperatives in the EU*, Brussels 2014, s. 6 i n. Zob. też COGECA, *Agricultural Cooperatives in Europe, Main Issues and Trends*, Brussels 2010, s. 5 i n.; W. Boguta, Z. Gumowski, K. Lachowski, *Organizacja mazowieckiego rynku rolnego poprzez tworzenie grup producentów rolnych na bazie prawa spółdzielczego*, Warszawa 2007, s. 27.

¹⁴ Poselski projekt ustawy o spółdzielniach....

ta byłaby rozbudowana. Ponadto konieczność powiązania przepisów poświęconych tej instytucji z polityką rolną wymuszałaby częste nowelizacje. Takie rozwiązanie nie byłoby korzystne choćby dlatego, że powszechnie uważa się, iż ustawa Prawo spółdzielcze ma być kompleksem norm względnie stabilnych, stanowiących trwałą podstawę dla spółdzielczości.

Druga możliwość polegałaby na uchwaleniu odrębnej ustawy o spółdzielniach rolników, a w przyszłości rolniczych. Podstawowe zasady zakładania i funkcjonowania zawarte byłyby w ustawie ogólnej Prawo spółdzielcze, a szczególne przepisy – w odrębnym akcie prawnym¹⁵. Rozwiązanie takie występuje w przypadku spółdzielni socjalnych oraz mieszkaniowych¹⁶.

Najlepszym rozwiązaniem legislacyjnym jest to drugie, tj. zamieszczenie przepisów odnoszących się do konstrukcji w ogólnej ustawie Prawo spółdzielcze, a tych bardziej szczegółowych, uwzględniających specyfikę spółdzielni rolniczych, w odrębnej ustawie. Początkowo spółdzielnie mieszkaniowe czy socjalne także objęte były ustawą Prawo spółdzielcze. Dopiero potem zostały wyłączone i podporządkowane ustawom szczególnym. Tylko w sprawach tam nieuregulowanych ma zastosowanie ustawa Prawo spółdzielcze. Skoro uzasadnieniem wyodrębnienia spółdzielni mieszkaniowych było zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych, to działalność spółdzielni rolników czy szerzej rolniczych w sektorze rolnym – szczególnie ważnym z uwagi na zagwarantowanie żywienia ludności – jest jednym z argumentów przemawiających za stworzeniem nowej ustawy. Takie rozwiązanie służyłoby stabilizacji podstawowych regulacji dotyczących spółdzielczości, a jednocześnie umożliwiłoby dostosowanie szczególnych rozwiązań do realiów społeczno-gospodarczych.

Model spółdzielczości rolników obejmowałby podmioty tworzone przez producentów rolnych. Natomiast spółdzielnia rolnicza jest pojęciem szerszym, obejmującym – prócz powyższych – także spółdzielnie produkcji rolnej, spółdzielnie producentów rolnych (w tym spółdzielnie mleczarskie), spółdzielnie kółek rolniczych i inne. Bezsprzecznie coraz większym zainteresowaniem będą się cieszyły spółdzielnie działające na rzecz gospodarstw rolnych, tzw. branżowe. Dlatego w pełni uzasadnione wydaje się przyjęcie, że w pierwszej kolejności pilne jest uchwalenie ustawy o spółdzielniach rolni-

¹⁵ Prace Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa spółdzielczego (NPS) odnosiły się tylko do części ogólnej prawa spółdzielczego. Spółdzielnie rolnicze, tak jak spółdzielnie mieszkaniowe, zdaniem Komisji Nadzwyczajnej powinny zostać uregulowane w przyszłości w odrębnej ustawie. <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/agent.xsp?symbol=PRACEKOMND&NrKadencji=7&KodKom=NPS>, [dostęp: 09.05.2015].

¹⁶ Zob. *Code rural et de la pêche maritime, code forestier, commenté*, La Rochelle 2014.

ków. Związane jest to z koniecznością zwiększenia konkurencyjności polskich rolników, znikomą liczbą przepisów zachęcających do prowadzenia grup producentów rolnych po zakończeniu finansowania unijnego i coraz częstszym rozwiązywaniem grup. Natomiast w przyszłości warto rozważyć uchwalenie ustawy o spółdzielniach rolniczych.

W przypadku ustawy o spółdzielniach rolników, w sprawach nieuregulowanych w tym akcie prawnym, zastosowanie miałaby ustawa Prawo spółdzielcze (art. 3 projektu). Podzielić należy w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego, że nie powinno się powtarzać rozwiązań prawnych w ustawie o spółdzielniach rolników, które już obecnie występują w ustawie Prawo spółdzielcze. Przykładowo SN zaznaczył, że projektowana regulacja zawarta w art. 16 pokrywa się z istniejącym unormowaniem wyrażonym w art. 114 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze w związku z art. 259 § 3 tej ustawy, z kolei przepisy karne zamieszczone w projekcie są powtórzeniem obecnych unormowań ustawy Prawo spółdzielcze (art. 18 ust. 1 projektu jest odpowiednikiem art. 267b ustawy Prawo spółdzielcze).

Zasadny jest postulat SN, aby ustawa o spółdzielni rolników zawierała tylko regulacje odrębne i nie powtarzała rozwiązań z ustawy Prawo spółdzielcze, skoro w sprawach nieuregulowanych zastosowanie ma ten ogólny akt prawny. Powstaje natomiast pytanie, czy ustawa o spółdzielniach rolników może zawierać także postanowienia dotyczące zasad ogólnych, czy w takiej sytuacji powinna zostać zmieniona ustawa Prawo spółdzielcze. Sąd Najwyższy w opinii do projektu stwierdził, że wprowadzono nowe rozwiązania o charakterze generalnym, ale odniesiono je tylko do spółdzielni rolników; na przykład art. 5 punkt 8) sankcje wobec członka spółdzielni rolników; art. 11 ust. 4 odnoszący się do zbywania udziałów; art. 13 ust. 1 opisujący zagadnienie pokrywania strat; art. 14 regulujący kwestię oprocentowania udziałów. W opinii SN „rozwiązania wskazane powyżej powinny mieć charakter generalny i być stosowane w odniesieniu do wszystkich typów spółdzielni. Z punktu widzenia zasad prawidłowej legislacji implikuje to potrzebę ich wprowadzenia do ustawy ogólnej”. Zdaniem autorki możliwe są dwa rozwiązania. Mianowicie w przypadku, gdy uzasadnione byłoby, aby zamieniona zasada ogólna odnosiła się do wszystkich typów spółdzielni, wówczas należy znowelizować ustawę Prawo spółdzielcze. Natomiast w przypadku, kiedy zmiana – z uwagi na specyficzne cechy spółdzielni rolników – byłaby zasadna tylko i wyłącznie do tego typu podmiotów, wtedy powinna zostać zawarta w ustawie o spółdzielniach rolników.

Na potwierdzenie wyboru rozwiązania zasadności uchwalenia odrębnej ustawy o spółdzielniach rolników warto odwołać się do rozwiązań europej-

skich. Mimo dużego znaczenia spółdzielni jako formy zrzeszania producentów rolnych, nie ma ogólnego unijnego aktu prawnego dotyczącego zakładania oraz spraw organizacyjnych spółdzielni. Zagadnienia te są przedmiotem regulacji krajowych każdego państwa członkowskiego. Wyjątkiem jest spółdzielnia europejska. Jednocześnie wyróżnić można zróżnicowane źródła regulacji prawnych dotyczących spółdzielni, w tym rolniczych. W Niemczech, Austrii czy Finlandii funkcjonują odrębne ustawy o spółdzielniach. We Francji poza ogólną ustawą o spółdzielniach z 1947 r. problematyka spółdzielni rolniczych zawarta została w kodeksie rolnym (księga V, tytuł II)¹⁷. Z kolei we Włoszech czy Holandii podstawowe przepisy dotyczące spółdzielni zawarte są w kodeksie cywilnym. Włoskie pozakodeksowe akty prawne często poruszają problematykę spółdzielni rolniczych.

Szczególnie rozbudowane jest ustawodawstwo francuskie dotyczące spółdzielni rolniczych. Według francuskiej ustawy nr 47-1775 z 10 września 1947 r.¹⁸ po zmianie na podstawie ustawy nr 2014-856 z 31 lipca 2014 r. o społecznej i solidarnej ekonomii (gospodarki)¹⁹, spółdzielnia została zdefiniowana jako zrzeszenie (spółka) utworzone przez kilka osób łączących się dobrowolnie w celu zaspokajania swoich potrzeb gospodarczych (ekonomicznych) i społecznych, wykorzystujące własne, połączone środki. Realizuje ona swoje cele we wszystkich dziedzinach życia i pracy człowieka, przestrzegając następujących zasad: dobrowolnego i otwartego członkostwa dla wszystkich, demokratycznego zarządzania, współuczestnictwa ekonomicznego członków i ich szkolenia oraz współpracy z innymi spółdzielniami²⁰. Szczegółowe unormowania dotyczące spółdzielni rolniczych ustawodawca francuski wprowadził do *Code Rural*²¹. Te rozbudowane regulacje zawiera Tytuł II, części L, art. 521-1 do 528-1²², a także Tytuł II, części R, art. 521-1

¹⁷ C. Chômél, *France*, w: *Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE), Part II. National Report*, Brussels 2010, s. 519-545.

¹⁸ Loi n° 47-1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération; JORF n°0214 du 11 septembre 1947, p. 9088 ze zm.

¹⁹ Loi n° 2014-856 du 31 juillet 2014 relative à l'économie sociale et solidaire; JORF n°0176 du 1 août 2014, p. 12666.

²⁰ C. Chômél, *France*, w: *Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE), Part II. National Report*, Brussels 2010, s. 519-545.

²¹ *Code rural et de la pêche maritime*, red. H. Bosse-Platière, Paris 2012, s. 678-701, 1566 i n.

²² Zob. P.G. Gourlay, *Coopératives agricoles*, Paris 1980. Na temat spółdzielni rolniczych we Francji np.: E.N. Martine, *Societes cooperatives et groupements agricoles*, „Revue de droit rural” 2000, nr 281, s. 157-165; J.M. Gilardeau, J.P. Moreau, *Code rural: commenté et annoté*, Paris 1995, s. 10 i n.; R. Mellerio, B. Gréteau, *Les coopératives agricoles à l'heure des*

do R529-2. W aspekcie analizy rozwiązań szczególnych regulacji dotyczących spółdzielni rolników warto nawiązać do przepisów *Code Rural*. Zawarte w tych regulacjach zasady dotyczą: celów działalności spółdzielni rolniczych, wymagań odnoszących się do członków spółdzielni i podmiotów współpracujących, założenia spółdzielni, w tym zatwierdzenia przez Wysoką Radę Współpracy Rolnej (*Haut Conseil de la Coopération Agricole*), statutu, spraw finansowych, struktury organizacyjnej, w tym organów, zarządzania i kontroli, likwidacji, połączeń, podziału, a także częściowego przeniesienia aktywów. Problematyka jest zatem bardzo rozbudowana i szczegółowa. W świetle prawa francuskiego spółdzielnie rolnicze i ich związki należą do specjalnej kategorii przedsiębiorstw, różnych od spółek cywilnych i spółek handlowych²³. Art. L521-1 *Code Rural* wskazuje, że celem spółdzielni rolniczych jest wspólne stosowanie przez producentów rolnych wszystkich właściwych środków zmierzających do ułatwienia lub rozwoju ich działalności gospodarczej oraz poprawy bądź zwiększania wyników tej działalności. Natomiast według R521-1 cel spółdzielni rolniczych określony w ich statutach stanowi podejmowanie, niezależnie od sposobu i technik przez nie stosowanych, co najmniej jednego spośród następujących działań:

a) zapewniania lub ułatwiania produkcji, sprzedaży, w szczególności na eksport, produktów rolnych i leśnych pochodzących z gospodarstw członków spółdzielni, bezpośrednio po ich zebraniu lub przechowywaniu, opakowaniu bądź przetworzeniu oraz poprawę produkcji, przechowywania, a także zarządzania jednym lub wieloma terenami leśnymi na rzecz członków spółdzielni;

b) zapewniania i dostarczania swoim spółdzielcom produktów, urządzeń, narzędzi i zwierząt niezbędnych do prowadzenia działalności bądź do utrzymywania nieruchomości leśnych, pod warunkiem, że przyczyniają się one do wytwarzania i przygotowywania niezbędnych produktów, w szczególności pasz dla zwierząt lub nawozów, oraz uczestniczenie w naprawie i konserwacji maszyn i narzędzi rolniczych;

c) oferowania członkom spółdzielni na wyłączny użytek ich gospodarstw rolnych i leśnych wszystkich niezbędnych usług, zwłaszcza udostępnianie sprzętu, maszyn rolniczych, środków utrzymywania i naprawy, zwierząt, środków służących wprowadzaniu udoskonaleń technicznych i kształcenia

rapprochements capitalistiques, „La Semaine Juridique Entreprise et Affaires” 2012, nr 46, s. 18 i n.; D. Hiez, *Poursuite de la lente évolution des coopératives agricoles*, „Revue des Societes” 2008, nr 2, s. 305 i n.

²³ Zob. D. Hiez, *Poursuite de la lente évolution des coopératives agricoles*, „Revue des Societes” 2008, nr 2, s. 398 i n.

zawodowego, wsparcie placówek badawczych, przeprowadzających eksperymenty i analizy, jak również odpowiednio wyspecjalizowanego personelu;

d) ogólnie rzecz ujmując, prowadzenia na rzecz członków spółdzielni działań i prac właściwych dla zawodów rolniczych.

Wymienione powyżej czynności mogą być również wykonywane przez spółdzielnie dla gospodarstw, które do nich należą lub które dzierżawią, albo które zostały im przyznane. Co istotne, związki spółdzielni rolniczych mogą wykonywać takie same czynności jak spółdzielnie rolnicze²⁴.

Członkiem spółdzielni rolniczej może być np. każda osoba fizyczna lub prawna o statusie rolnika lub leśnika prowadząca działalność na obszarze terytorialnym funkcjonowania spółdzielni rolniczej albo prowadząca działalność, która odpowiada celom spółdzielni rolniczej bądź jest z nimi zgodna²⁵, akceptująca deklarację działalności przewidzianą w art. L521-3; każda grupa wspólnie gospodarujących rolników danego obszaru; każde stowarzyszenie i każdy związek zawodowy (syndykat) rolników o celu wspólnym lub pokrewnym z celem danej spółdzielni rolniczej; inna spółdzielnia rolnicza, związek takich spółdzielni i spółka o charakterze rolnym, nawet jeśli ich siedziba znajduje się poza obszarem danej spółdzielni rolniczej; każda osoba fizyczna lub prawna o statusie rolnika lub leśnika będąca obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej i mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę poza terytorium Republiki Francuskiej, ale na obszarze przylegającym do obszaru spółdzielni rolniczej.

Artykuł L522-3 *Code Rural* wylicza także osoby fizyczne i prawne, które mogą być partnerami niewspółpracującymi, czyli nieprowadzącymi działalności rolniczej. Dotyczy to przede wszystkim pracowników stowarzyszeń, instytucji kredytowych czy izb regionalnych bądź departamentalnych, organizacji działających na rzecz rozwoju rolnictwa lub stowarzyszeń rolniczych międzybranżowych. Statuty mogą przewidywać, że zaangażowanie nowych spółdzielców obejmuje okres próbny nieprzekraczający jednego roku. W trakcie okresu próbnego podmioty te mają takie same prawa i obowiązki jak pozostali współpracujący spółdzielcy. Po jego upływie przystąpienie do spółdzielni jest ostateczne, chyba że ustalono inaczej, np. uzasadnione decyzją zarządu, a osoba zainteresowana została przedtem wysłuchana. Pod ko-

²⁴ C. Chômél, *Le cadre juridique et la gouvernance des coopératives agricoles*, w: C. Chômél, F. Declerck, M. Filippi, R. Mauget, O. Frey, *Les coopératives agricoles. Identité, gouvernance et stratégies*, Paris 2013, s. 66 i n.

²⁵ M. Filippi, *L'ancrage territorial des entreprises coopératives agricoles et le développement durable*, w: C. Chômél, F. Declerck, M. Filippi, R. Mauget, O. Frey, *Les coopératives agricoles. Identité, gouvernance et stratégies*, Paris 2013, s. 196 i n.

niec okresu próbnego, w przypadku wycofania się nowego partnera, powinien on otrzymać swoje udziały.

W świetle francuskiego *Code Rural* wraz z przystąpieniem do spółdzielni jej członek zobowiązuje się do wykonywania wszystkich lub wybranych usług lub dostaw, które mogą być realizowane za jego pośrednictwem. Statut każdej spółdzielni określa zakres, czas trwania i warunki tego zobowiązania, a także kary nakładane w razie ich nieprzestrzegania. Zobowiązuje się on również do nabycia lub objęcia liczby udziałów przewidzianych w zależności od zobowiązania określonego przez przepisy artykułu R523-1 *Code Rural*. Członkiem spółdzielni może zostać, co do zasady, osoba biorąca na siebie zobowiązanie, o którym wyżej, z zastrzeżeniami zawartymi w *Code Rural* (np. R523-3). Spółdzielca-producent rolny z reguły zawiera ze spółdzielnią umowę dostawy czy kontraktacji produktów rolnych (jeśli odnieść się do polskich typów umów).

3. Założenia projektu ustawy o spółdzielniach rolników

W świetle projektu omawianej ustawy z 2017 r. spółdzielnia rolników jest dobrowolnym zrzeszeniem osób: 1) fizycznych lub prawnych, prowadzących gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzących działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej, będących producentami produktów rolnych lub grup tych produktów, 2) fizycznych lub prawnych, niebędących rolnikami, prowadzących działalność w zakresie przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych lub grup tych produktów, zwanych dalej „podmiotami niebędącymi rolnikami” – o zmiennym składzie osobowym i zmiennym kapitale, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą.

Ustawa w pierwszym punkcie nawiązuje do rozwiązania zawartego w ustawie o grupach producentów rolnych²⁶ i pojęcia gospodarstwa rolnego z ustawy o podatku rolnym. Pewne problemy interpretacyjne, które się pojawiły w nawiązaniu do pojęcia gospodarstwa rolnego z ustawy o podatku rolnym, uzasadniają twierdzenie, że warto rozważyć wprowadzenie definicji gospodarstwa rolnego na potrzeby tego aktu prawnego albo nawiązanie do

²⁶ Osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne, które w ramach działalności rolniczej prowadzą: 1) gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub 2) dział specjalny produkcji rolnej – mogą organizować się w grupy producentów rolnych.

kodeksu cywilnego. Odnotować bowiem należy interpretację, że członkami grupy producentów rolnych nie mogą być podmioty niebędące podatnikami podatku rolnego lub z działów specjalnych produkcji rolnej. Co prawda słuszne wydaje się twierdzenie, że pojęcia „gospodarstwo rolne” z ustawy z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym nie należy łączyć z podmiotami, które są podatnikami podatku rolnego za grunty tworzące gospodarstwo rolne, ale – aby uniknąć dyskusji interpretacyjnej – można na potrzeby tego aktu prawnego wprowadzić definicję gospodarstwa rolnego.

Poza tym odnieść warto się także do faktu, że członkami spółdzielni w świetle projektu mogą być nie tylko rolnicy, ale także inne osoby spełniające wymagania, tj. prowadzące działalność w zakresie np. przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych. Statut spółdzielni rolników ma wskazywać warunki przyjmowania do spółdzielni członków będących rolnikami oraz podmiotów niebędących rolnikami. Co prawda założycielami spółdzielni mogą być tylko rolnicy, ale wydaje się zasadne wprowadzenie regulacji, że minimum 75% członków powinno być rolnikami.

Pozytywnie ocenić należy, że członkami spółdzielni rolników mogą być zarówno producenci rolni będący osobami fizycznymi, jak i prawnymi. Oznacza to, że członkami mogą być także np. rolnicze spółdzielnie produkcyjne czy spółdzielnie socjalne prowadzące działalność rolniczą. W świetle projektu spółdzielnia rolników liczy co najmniej dziesięciu członków będących rolnikami, o ile statut nie wymaga większej liczby. Jeżeli chodzi o minimalną liczbę członków, to zasadne wydaje się wprowadzenie 5 producentów rolnych. Liczba taka odnosi się obecnie do spółdzielczych grup producentów rolnych. Zaproponowana w projekcie liczba 10 podmiotów zachęcałaby do tworzenia takich podmiotów. Mniejsza liczba członków występuje także w innych systemach prawnych, np. w Niemczech – 3, we Francji – 7.

Powstaje pytanie o weryfikację, czy dana spółdzielnia jest spółdzielnią rolników, co ma znaczenie w zakresie preferencji (np. podatkowych) wprowadzonych przez ustawę. Projekt ustawy nie przewiduje odrębnego rejestru dla takich podmiotów, wskazuje na cechy charakterystyczne spółdzielni rolniczej, tj. członkostwo i przedmiot działalności. Podobnie jest w przypadku grup producentów rolnych, ale w tym zakresie podmioty podlegają wpisowi do odrębnego rejestru grup producentów rolnych. Zatem nie ma problemu z określeniem, czy dany podmiot jest grupą producentów rolnych i może korzystać z preferencji podatkowych. Natomiast zgodnie z projektem ustawy spółdzielnia rolników zawiera oznaczenie „Spółdzielnia Rolników”. Zatem w przypadku rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym sprawdzone po-

winy być warunki, czy dana spółdzielnia spełnia wymagania, aby zostać uznaną za rolniczą.

Projekt wskazuje, że statut spółdzielni rolników zawiera co najmniej: 1) warunki przyjmowania do spółdzielni członków będących rolnikami oraz podmiotów niebędących rolnikami; 2) wskazanie minimalnego okresu członkostwa w spółdzielni, który nie może być krótszy niż rok obrotowy; 3) wskazanie terminu składania przez członka spółdzielni informacji o zamiarze wystąpienia ze spółdzielni rolników, który nie może upływać później niż 3 miesiące przed końcem roku obrotowego.

Dla trwałości spółdzielni bardziej zasadne byłoby wprowadzenie dłuższego okresu minimalnego członkostwa w spółdzielni (np. 5 lat) oraz dłuższego terminu wypowiedzenia. Jednocześnie może to stanowić dla niektórych podmiotów czynnik zniechęcający do zakładania spółdzielni.

Przedmiotem działalności spółdzielni rolników ma być prowadzenie działalności gospodarczej na rzecz jej członków będących rolnikami w zakresie: 1) planowania przez nich produkcji produktów lub grup produktów i dostosowywania jej do warunków rynkowych ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości; 2) koncentracji podaży oraz organizowania sprzedaży produktów lub grup produktów wyprodukowanych przez rolników; 3) koncentracji popytu oraz organizowania zakupu środków niezbędnych rolnikom do produkcji produktów lub grup produktów.

Spółdzielnia rolników, oprócz prowadzenia działalności, o której mowa powyżej, może w świetle projektu zajmować się aktywnością gospodarczą w zakresie: 1) przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez jej członków będących rolnikami; 2) przetwarzania produktów lub grup produktów wyprodukowanych przez jej członków będących rolnikami oraz obrotu uzyskanymi w ten sposób produktami przetworzonymi; 3) świadczenia usług na rzecz członków będących rolnikami związanych z wytwarzaniem przez nich produktów lub grup produktów; 4) sprzedaży produktów lub grup produktów, wyprodukowanych przez jej członków będących rolnikami; 5) upowszechniania wśród swoich członków korzystnych dla środowiska metod uprawy, technologii produkcji i metod gospodarki odpadami; 6) prowadzenia działalności usługowej na rzecz swoich członków.

Pozytywnie ocenić należy szerokie ujęcie działalności spółdzielni rolników. Na uwagę zasługuje przede wszystkim możliwość przetwarzania produktów rolnych dostarczonych przez członków. Jest to niezmiernie ważne w aspekcie udziału producentów rolnych w kolejnym etapie łańcucha żywnościowego. W przypadku grup producentów rolnych przedmiot działalności

został określony wąsko, brakuje m.in. właśnie przetwórstwa. Z pewnością w praktyce potrzebne są spółdzielnie prowadzące działalność usługową na rzecz swoich członków.

Niemniej rozważenia wymaga wskazanie bezpośrednio w ustawie działalności spółdzielni polegającej na zaangażowaniu się w rozwój energii odnawialnej z wykorzystaniem surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, czy też gruntów należących do członków spółdzielni, na których mogłyby zostać zainstalowane elektrownie wiatrowe czy fotowoltaika. Działając w zakresie energii odnawialnej podmioty takie mogłyby zostać uznane za spółdzielnie energetyczne, o ile spełniałyby przesłanki z ustawy o odnawialnych źródłach energii.

Pozytywnie należy ocenić propozycję, że statut może przewidywać możliwość corocznego ustalania liczby udziałów, do których mają prawo poszczególne członkowie, proporcjonalnie do ich udziału procentowego w łącznej wartości zakupionych przez spółdzielnię od swoich członków produktów lub grup produktów w roku obrotowym bezpośrednio poprzedzającym rok, w którym jest ustalana liczba udziałów.

Członek spółdzielni rolników, który wystąpił z tej spółdzielni za wypowiedzeniem lub został wykreślony z powodu zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego, może w terminie sześciu miesięcy od dnia ustania członkostwa przenieść w formie pisemnej swoje udziały na osobę, która przejęła i prowadzi jego gospodarstwo rolne, o ile została ona członkiem tej spółdzielni albo złożyła deklarację przystąpienia do niej. Według projektu spółdzielnia rolników tworzy zasadnicze fundusze własne: 1) fundusz założycielski, na który składają się wpłaty udziałów członkowskich oraz wpisowego; 2) fundusz zasobowy, na który przeznacza się nie mniej niż 10% dochodu ogólnego; 3) fundusz rezerw niepodzielnych, na który przeznacza się nie mniej niż 20% dochodu ogólnego; 4) fundusz wzajemnościowy, na który przeznacza się nie mniej niż 3% dochodu ogólnego. Środki pieniężne zgromadzone na rachunku funduszu wzajemnościowego przeznacza się na rozwój i promocję spółdzielni rolników.

Pozytywnie ocenić należy także art. 9 ustawy, który wskazuje, że spółdzielnie rolników mogą zakładać związki spółdzielni rolników prowadzące w imieniu i na rzecz swoich członków działalność w zakresie, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy, lub przystępować do takich związków. Związek spółdzielni rolników może prowadzić również działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz członków spółdzielni rolników będącej członkiem tego związku. Krajowa Rada Spółdzielcza ma kierować rejestrem związków

spółdzielni rolników (określać zasady prowadzenia rejestru i dane w nim uwidocznione).

Art. 12 projektu ustawy określa, że członek spółdzielni rolników, będący właścicielem wniesionego do spółdzielni rolników wkładu niepieniężnego, może nim rozporządzać, jednak o zamiarze zbycia takiego wkładu jest obowiązany powiadomić spółdzielnię na piśmie co najmniej na 12 miesięcy przed dokonaniem tej czynności, o ile w statucie nie został wskazany termin wcześniejszy.

Projekt ustawy przewiduje także wprowadzenie zmian w innych aktach prawnych. Chodzi przede wszystkim o przepisy podatkowe, które mają stanowić instrument zachęcający do zakładania spółdzielni. Jednocześnie należy zaznaczyć, że niektóre z nich już funkcjonują w odniesieniu do grup producentów rolnych. Przykładowo w ustawie z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych w art. 7 w ust. 1 dotyczącym zwolnień od podatku od nieruchomości dodany ma zostać pkt 16, na podstawie którego od wskazanego podatku mają być zwolnione „budynki i budowle lub ich części oraz zajęte pod nie grunty, wykorzystywane przez spółdzielnię rolników lub związek spółdzielni rolników na działalność określoną w art. 6 ust. 1 i 2 ustawy o spółdzielniach rolników stanowiące własność albo będące w wieczystym użytkowaniu spółdzielni rolników lub związku spółdzielni rolników, które prowadzą działalność jako mikroprzedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu²⁷. Zasadne wydaje się poszerzenie tego zwolnienia o przypadki dzierżawy, najmu i użytkowania w sytuacji, gdy grunty wraz z budynkami zostały oddane w użytkowanie czy w posiadanie zależne spółdzielni rolniczej. Wtedy także powinna mieć zastosowanie wspomniana preferencja podatkowa. W przypadku posiadania zależnego w świetle przepisów często podatnikiem jest właściciel, ale z umowy wynika, że w imieniu właściciela podatek ma zapłacić spółdzielnia rolnicza.

Natomiast według projektu art. 17 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych w ust. 1 po punkcie 49 dodany ma zostać pkt 49a mówiący, że zwalnia się od podatku dochodowego od osób prawnych dochody spółdzielni rolników w rozumieniu ustawy o spółdzielniach rolników prowadzącej działalność jako mikroprzedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r., uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu

²⁷ Dz.Urz. UE L 187 z 26.06.2014 r., s. 1.

art. 107 i 108 Traktatu, pochodzące ze sprzedaży produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, ze względu na które spółdzielnia rolników została założona, wyprodukowanych w gospodarstwach lub działach specjalnych produkcji rolnej jej członków. Należy podkreślić, że przepis ten wspomina tylko o sprzedaży produktów, podczas gdy przedmiotem działalności spółdzielni rolniczych może być także przetwórstwo. Poza tym regulacja wprowadza nie tylko ograniczenia przedmiotowe, ale i podmiotowe. Mianowicie zwolnienie odnosi się do mikroprzedsiębiorcy, którym w świetle przepisów unijnych i krajowych jest przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 10 pracowników i którego roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów euro.

Jeżeli chodzi o proponowane w projekcie preferencje podatkowe, to Sąd Najwyższy w opinii stwierdził, że „po pierwsze, inaczej niż przyjmuje to projektodawca, w świetle wyroku TSUE z 8 września 2011 r.²⁸ przepisy art. 20-23 projektu, nie stanowią wyrazu stosowania wobec spółdzielni pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 TFUE. Zdaniem Sądu Najwyższego w wypadku opiniowanego projektu nie zachodzi więc konieczność notyfikacji. Po drugie, zdaniem SN swoista regulacja statusu podatkowego spółdzielni jest ze wszech miar pożądana. Jednocześnie w opinii SN ograniczenie do spółdzielni jednego rodzaju narusza zasadę równości w obrębie jednej formy organizacyjno-prawnej, a w aspekcie legislacyjnym wydaje się naruszać zasady prawidłowej legislacji. Jako prawidłowe wchodzi zatem w grę rozwiązanie polegające na generalnym przyjęciu statusu fiskalnego adekwatnego do formy organizacyjno-prawnej spółdzielni”²⁹. W tym zakresie autorka pragnie podkreślić, że w wielu ustawodawstwach krajowych członków Unii Europejskiej występują zróżnicowania podatkowe spółdzielni z uwagi na przedmiot działalności. Poza tym także w naszym ustawodawstwie występują przykłady innego reżimu podatkowego spółdzielni. Przykładowo zgodnie z treścią art. 17 ust. 1 pkt 43 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych wolne od podatku są: dochody spółdzielni socjalnej wydatkowane w roku podatkowym na cele, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy z 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, na zasadach określonych w tej ustawie, w części nie zaliczonej do kosztów uzyskania przychodów.

Warto także dodać, że Zarząd Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej w swojej opinii pozytywnie ocenia uregulowania zawarte w projek-

²⁸ W połączonych sprawach C-78108 do C-80108, *Paint Graphos Soc. coop. arl i inni*, Zbiór Orzeczeń 2011, s. I-07611.

²⁹ Uwagi Sądu Najwyższego do rządowego projektu ustawy o spółdzielniach rolników. Druk sejmowy numer 1425...

cie ustawy, które mogą poprawić funkcjonowanie spółdzielczości rolniczej w sferze ekonomicznej i społecznej. Związek wspiera propozycje poprawy potencjału producentów rolnych, stymulowanie opłacalności produkcji rolniczej, usprawnienia przetwarzania, sprzedaży i dystrybucji produktów rolnych. Jednocześnie Związek wskazuje, że ze względu na ujemny wpływ ustawy na budżety jednostek samorządu terytorialnego w roku budżetowym może nastąpić niewykonanie budżetu po stronie dochodów, bez jego korekty w zakresie wydatków³⁰. Dlatego z uwagi na fakt, że przewiduje się, iż określone przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego, obecnie istniejące, będą mogły wyłączyć się z opodatkowania podatkiem od nieruchomości projekt został negatywnie zaopiniowany przez Zarząd Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej³¹.

4. Podsumowanie

Dokonując podsumowania, pozytywnie ocenić należy podjęcie inicjatywy uchwalenia ustawy o spółdzielniach rolników. Nie ulega wątpliwości, że wprowadzenie odrębnego pojęcia spółdzielni rolników, a także instrumentów prawnych ułatwiających zakładanie i funkcjonowanie tego rodzaju podmiotów, stanowią istotny czynnik rozwoju spółdzielni, wpisują się w europejskie tendencje rozwoju spółdzielni rolników.

Jednocześnie, w opinii autorki, niezbędne byłoby rozważanie wprowadzenia kilku zmian, na przykład w zakresie wprowadzenia definicji spółdzielni rolników. Według projektu kryterium wyróżniających spółdzielnie rolnicze jest przedmiot działalności oraz cechy członków. Oczywiście są to założenia właściwe, ale rozważyć warto zaproponowane w niniejszym artykule niewielkie zmiany w zakresie tych kryteriów. Z projektu powinny zostać wykreślone także regulacje prawne, które są już zawarte w ustawie Prawo spółdzielcze. Jeżeli chodzi o radę nadzorczą, to warto rozważyć uproszczenia, jakie obecnie występują w odniesieniu do grup producentów rolnych i spółdzielni produkcji rolnej. Mianowicie art. 46a ustawy Prawo spółdzielcze stanowi, że w spółdzielczych grupach producentów rolnych oraz w spółdzielniach produkcji rolnej, w których liczba członków nie przekracza dziesięciu, nie powołuje się rady, o ile statut nie stanowi inaczej. W tym przypadku kompetencje rady ma walne zgromadzenie członków.

³⁰ Uwagi Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej do rządowego projektu ustawy o spółdzielniach rolników...

³¹ Ibidem.

Rozważyć warto także pewne rozwiązania, które występują w innych systemach prawnych, np. przepisy dotyczące spółdzielców-inwestorów. Nie są to podmioty zainteresowane nawiązywaniem stosunków handlowych ze spółdzielnią, lecz wnoszące kapitał i oczekujące z tego tytułu dywidendy³². Udział inwestora jest szczególnie istotny w przypadku przedsięwzięć wymagających środków finansowych, jak przetwórstwo czy energia odnawialna. Oczywiście podmiotami dominującymi są producenci rolni.

Do większego zaangażowania w sprawę spółdzielni mogą zachęcić zmiany w zakresie głosowania. Od wielu lat zarówno w Polsce, jak i innych państwach, dyskutowana jest propozycja zniesienia zasady, że każdemu członkowi spółdzielni przysługuje jeden głos. Zwolennicy odejścia od tej reguły podkreślają, że zróżnicowanie liczby głosów przysługujących poszczególnym członkom na walnym zgromadzeniu w zależności od wartości posiadanych udziałów, wkładów pieniężnych czy gruntowych będzie zachęcało członków do wnoszenia wyższych udziałów i wkładów, co z kolei wpłynie korzystnie na sytuację finansową spółdzielni³³. Z drugiej jednak strony przyznanie każdemu członkowi spółdzielni jednego głosu odróżnia tę formę prawną od spółek kapitałowych. Dlatego ciekawe i warte rozważenia wydają się rozwiązania wprowadzone przez niektóre ustawodawstwa europejskie – dopuszczenie możliwości przyznania członkowi więcej niż jednego głosu, ale w pewnych granicach określonych przez bezwzględnie obowiązujące przepisy. Projekty ustawy Prawo spółdzielcze z 2012 r. przewidywały odejście od zasady „jeden członek – jeden głos” w odniesieniu do spółdzielni produkcji rolnej.

Niektóre ustawodawstwa, np. włoskie, przewidują możliwość uzyskania „dodatkowych korzyści”. Należy je rozumieć jako dodatek dla spółdzielców za cenę płaconą przy zakupie towarów i usług od spółdzielni albo jako wynagrodzenie za ich pracę na rzecz organizacji czy też dostarczanie produktów rolnych w przypadku spółdzielni rolników³⁴. Takie rozwiązanie może przy-

³² Finansowanie spółdzielni to jedno z zagadnień omawianych w praktyce i doktrynie niemieckiej od kilku lat: zob. np. R. Günther, *Mitgliedschaft von Investoren – in Genossenschaften*, w: H.-H. Münkner, R. Günther (red.), *Perspektiven für genossenschaftliche Finanzierung*, Hamburger Beiträge zum Genossenschaftswesen, Band 28, Hamburg 2002, s. 51-80; H. Münkner, *Fördermitglieder, Investorenmitglieder und externe Anteilseigner – neue Ansätze zur Milderung der strukturellen Schwächen im Finanzierungsbereich*, w: R. Steding (red.), *Genossenschaftsrecht im Spannungsfeld von Bewahrung und Veränderung*, Göttingen 1994, s. 83-106.

³³ Zob. np. krs.org.pl [dostęp: 09.05.2013].

³⁴ Według 2545-sexies w.l.k.c. akt założycielski określa kryteria udzielania „dodatkowych korzyści” dla członków proporcjonalnie do ilości i jakości wymiany wzajemnościowej. A. Suchoń, *W kwestii nowego modelu spółdzielczości rolniczej – wnioski de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2013, nr 1, s. 27-48.

czynić się do większej aktywności członków i przywrócenia więzi spółdzielcy ze spółdzielnią. W przyszłości rozważyć należy uchwalenie odrębnej, szerszej ustawy o spółdzielniach rolniczych, obejmującej spółdzielnie prowadzące działalność rolniczą (spółdzielnie produkcji rolnej) lub spółdzielnie producentów rolnych, których celem byłoby zaspokajanie wspólnych potrzeb członków związanych z prowadzonym gospodarstwem rolnym (spółdzielców albo wspólnym).

SOME OBSERVATIONS REGARDING THE DRAFT ACT ON FARMERS' COOPERATIVE

S u m m a r y

This article is a voice in a discussion on the need to adopt and shape specific regulations governing farmers' cooperatives. The author presents assumptions which gave rise to the design of the project and then answers the question of whether a separate act on farmers' cooperatives is required. Next the author makes a positive evaluation of the legal regulations included in the project. There is no doubt that the introduction of a separate concept of farmers' cooperatives and the introduction of legal instruments that facilitate setting up farmers' cooperatives and their functioning are an important factor in the development of cooperatives, and are in line with European trends regarding the development of farmers' cooperatives. However, the draft needs several amendments.

COMMENTI NEL CONTESTO DEL PROGETTO DI LEGGE SULLE COOPERATIVE DI AGRICOLTORI

R i a s s u n t o

L'articolo è una voce nella discussione sulla necessità di approvare e definire future regolazioni speciali concernenti le cooperative di agricoltori. In primo luogo, l'Autrice presenta presupposti che hanno costituito il fondamento per la redazione del progetto, in seguito risponde alla domanda se una legge speciale sulle cooperative agricole sia necessaria, successivamente effettua una valutazione di regolazioni giuridiche contenute nel progetto. In conclusione, l'Autrice valuta positivamente l'iniziativa volta ad approvare la legge sulle cooperative di agricoltori. Non vi è dubbio che l'introduzione di una nozione separata di cooperativa di agricoltori, come anche di strumenti giuridici che facilitino la costituzione e il funzionamento di tali enti, costituiscono un fattore importante per il loro sviluppo, iscrivendosi nelle tendenze di sviluppo europee.